

ผิดคิว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมเพื่อกล่อมเกลี้ยงเกลียงคูหัวใจของเราเนะ
หัวใจของเราๆ เป็นเจ้าของ เวลาหลงตาท่านเทศน์บ่อยมาก หัวใจเรียกร้องความช่วยเหลือ
เรียกร้องความช่วยเหลือแล้วใครจะช่วยเหลือใคร เราจะให้ใครมาช่วยเหลือหัวใจของเรา หัวใจ
ของเราเราต้องช่วยเหลือหัวใจของเราเอง ฉะนั้น เราฟังธรรมๆ เพื่อเห็นใหม่ ให้มีเครื่องอยู่ ฟัง
ธรรมเป็นเครื่องอยู่มันได้สะกิดใจใจ มันได้คคิธรรม

เวลาฟังธรรมๆ มันได้ชวนคิด ให้มีที่ฟังที่อาศัย เพราะเราคิดเองไม่เป็น เหมือนทารกเลย
เวลาเกิดมาใหม่ๆ เห็นใหม่ พ่อแม่ต้องป้อนอาหาร พ่อแม่ป้อนอาหาร เวลามันยังไม่กินนะ พ่อแม่
ต้องอ่อนนวยให้อินอาหาร พ่อแม่อ่อนนวยให้อิน นี่ก็เหมือนกัน เราจะฟังธรรมของเราไป เราจะ
มีสังขรณ์ในหัวใจของเราไป ถ้าเรามีสังขรณ์ในหัวใจของเราเห็นใหม่ มันมีสำนึก แล้วคนมี
สำนึกมันจะมีสติ ถ้ามีสติจะทำสิ่งใดมันจะเป็นธรรม

ถ้ามันไม่มีสติเห็นใหม่ มันสักแต่ว่าทำ ถ้าสักแต่ว่าทำเราเข้าใจว่ามันเป็นธรรมไป ทำ
เหมือนเขา เลียนแบบเขา เลียนแบบเขาก็อปปี้เขามา จะทำให้เหมือนนะมันไม่เหมือนหรอก ถึง
เหมือนขึ้นมาก็เป็นของเขา ไม่ใช่ของเราไป เราไปดูงานเห็นใหม่ คุณเขาไปดูงานกัน เขาไปดูงาน
เขาไปดูสิ่งใด ได้อิทธิพลสิ่งใดมา เขามาฝึกหัดๆ จนเป็นงานของเราเอง

ถ้าฝึกหัดเป็นงานของเราเองเห็นใหม่ ฟังธรรมๆ ก็เหมือนกัน จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวง
หนึ่งนะ จากใจของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านแสดงออกมาจากใจของท่าน แล้วเราเนี่ยเราเอาสิ่ง
นี้มาเป็นคติ เป็นคติเห็นใหม่ แล้วพยายามฝึกหัดของเรา ไม่ต้องให้เหมือน ไม่ต้องให้เหมือน ไม่

ต้องให้จะเป็นอย่างนั้น เราไม่ต้องการจะเป็นอย่างนั้น เราต้องการเป็นสมบัติของเราไง เราไม่ต้องการเงินของคนอื่น เราต้องการเงินของเรา ถ้าสติก็ต้องเป็นสติของเรา สมาธิก็เป็นสมาธิของเรา แล้วถ้าเกิดปัญญาของเราขึ้นมาเองเห็นใหม่ ปัญญามันจะเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาโดยการฝึกฝน ไม่ใช่เกิดขึ้นมาโดยลอยมาจากฟ้า ปัญญาจะเกิดขึ้นมาจากการฝึกฝน

การฝึกฝนเห็นใหม่ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา มันเกิดจากสุตมยปัญญานี้แหละ เกิดจากการศึกษาเล่าเรียนนี้แหละ การศึกษาเล่าเรียนแล้ว ศึกษาเล่าเรียนแล้วมา ไตร่ตรอง มาคิด มาจินตนาการเห็นใหม่ จินตมยปัญญา จินตมยปัญญาถ้ามีสมาธิขึ้นมา มันจะเป็นสมบัติของเรา มันจะเกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาของเราแล้วมันเป็น ปัจจัตตัง เป็นสันตสิทฐิโกเลย มันเกิดขึ้นมามันดับกิเลสได้ มันดับกิเลสได้ มันถอดถอนกิเลสได้ มันชำระล้างกิเลสได้ มันฆ่ากิเลสได้เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

ไม่ต้องห่วง ไม่ต้องห่วงว่าทำแล้วมันจะไม่เหมือน ทำแล้วมันจะไม่ดี ความดีอันนั้นมัน ยืนยงอยู่แล้ว ความดีใครจะดีเกินองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอกนามถึง หนึ่งไม่มีสอง ใน พุทธศาสนานี้ใครแสดงธรรมก็แล้วแต่ ธรรมะเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้นขึ้นมา เป็นเจ้าของธรรมๆ เห็นใหม่ เราเป็นเจ้าของสวนมะม่วง เราห้ามคนอื่นได้ แต่เราจะเด็ดกินเมื่อไรก็ได้ นี่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ เพราะว่าพระพุทธรูปเจ้าไปรื้อค้นขึ้นมา เราก็จะปลูกของเรา เราจะดูแลไร่สวนของเรา เราจะดูแลหัวใจของเรา ถ้าดูแลหัวใจของเรา ทำของเราให้เป็นจริงนะ

เป็นจริงขึ้นมาจะฝึกฝน ทำสิ่งใดให้มันเป็นปัจจุบัน ทำสิ่งใดให้มีสติสัมปชัญญะ อย่ารีบ อย่าด่วน อย่าคิดว่าเราจะทำอย่างนั้นแล้วจะได้ผลๆ นั้นมันเป็นการแสดงเห็นใหม่ การแสดงทางโลกเขา เวลาเขาจะเล่นบตสิ่งใดแล้วแต่มันต้องมีคิวของเขา ยิ่งบตบู้เขาจะมีคิวของเขา แล้วถ้าเขาต้องฝึกซ้อมๆ ไม่ให้ผิดคิวนะ ถ้าผิดคิวขึ้นมาถึงที่การแสดงนั้นใช้ไม่ได้ ต้องเริ่มต้นใหม่ แล้วถ้ามันผิดคิวขึ้นมา มันมีถึงการอาการบาดเจ็บ มันผิดคิวไง มันผิดคิวเพราะเราไปเลียนแบบไง เราอยากให้เป็นเหมือน อยากให้เป็น อยากให้เป็นอย่างนั้น อยากเป็นนักแสดง นักแสดงเวลาผิดคิว ขึ้นมามันมีปัญหาไปหมดเลย

แต่ของเรา เราทำของเราให้เป็นความจริง ไม่มีคิว ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต ไม่มีที่มาที่ไป แต่เวลาทำขึ้นมาให้เป็นปัจจุบันๆ แล้วเวลาสุดมยปัญญาไม่มีที่มาที่ไปได้ยังไง สองพันกว่าปี ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นไหม สองพันกว่าปียังสดๆ ร้อนๆ อยู่ สดๆ ร้อนๆ อยู่ต่อเมื่อเราทำขึ้นมา เราหุงหาอาหารถ้ามันสดๆ ร้อนๆ นะ มันมีรสชาติ เวลามันจืดมัน ซืด เวลาเก็บไว้มันจืดมันซืดแล้วมันสดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ ที่การกระทำนี้ สดๆ ร้อนๆ เห็นไหม สดๆ ร้อนๆ เพราะมันทำ ถ้ามีสติมีปัญญาสดๆ ร้อนๆ ของเรา ถ้ามันสดๆ ร้อนๆ เห็นไหม มันไม่ใช่คิวแล้ว

ถ้าเขาผิดคิวของเขา เขามีที่มาที่ไปนะ เขาต้องมีผู้กำกับ เขามีผู้อยู่เบื้องหลัง เขาต้องฝึกหัด ฝึกซ้อมกันๆ นั่นเป็นการแสดง มันไม่เป็นความจริง นี่เห็นไหม ถ้ามันผิดคิวขึ้นมามีปัญหาทันทีเลย ต้องเริ่มต้นใหม่ๆ เห็นไหม เริ่มต้นใหม่ เขาก็เป็นงานแสดงของเขา ทำเพื่อประโยชน์ของเขา ใอันี่ของเรา เราไม่ใช่การแสดงนะ เราเอาจริงของเรานะ เราปฏิบัติของเรา เอาความจริงขึ้นมา แต่ทำไมต้องฟังธรรมล่ะ

“การฟังธรรม” หลวงตาท่านบอกว่า “มันเป็นการประพฤติปฏิบัติกรรมฐาน สิ่งฟังเทศน์ฯ สำคัญที่สุด แล้วอีกอย่างหนึ่งก็นั่งสมาธิตลอดรุ่ง” เวลาฟังเทศน์ เวลาใครแสดงธรรม ออกมา มันบอกถึงจิตใต้สำนึกเลย มันจะมีอยู่จริงหรือไม่อยู่จริง ถ้ามีอยู่จริงเห็นไหม แสดงธรรมมาสดๆ ร้อนๆ ตลอด พูดออกมาเมื่อไรมันก็เป็นธรรมเมื่อนั้น เพราะใจมันเป็นธรรม แต่ถ้ามันไม่มีเห็นไหม มันไม่มีนี่มันเป็นสัญญาทั้งนั้น สัญญาเวลาจำมา เวลามันพูดมามันขัดแย้งกัน มันขัดแย้ง เอาหน้าก่อน เอาหลังก่อน มันขึ้นหน้าขึ้นหลัง มันไม่ไปเป็นสัจจะเป็นความจริงใจ

แต่ถ้าเราสัจจะความจริง เราทำความสงบใจของเรามาให้ได้ เราตั้งใจของเรา เราทำความสงบใจของเราเข้ามา ไม่ต้องห่วง ไม่ต้องห่วงว่ามันจะไม่เกิดปัญญา ไม่ห่วงว่าเราจะไม่พ้นจากทุกข์ ใอันี่พอเราจะพ้นจากทุกข์มันผิดคิวไป พอมันผิดคิวขึ้นมาที่ล้มลุกคลุกคลานเลย ผิดคิวขึ้นมาเวลาปฏิบัติไปก็ไม่ได้ผลสิ่งใดเลย เวลาปฏิบัติเห็นไหม เริ่มต้น เพราะอะไร เพราะกิเลสมันหลอก มันหลอกกว่าทำอย่างนี้ๆ แล้วจะได้ผลอย่างนี้ ทำอย่างนี้ๆ แล้วเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้ามา ท่านก็บอกอย่างนั้นจริงๆ นะ

เวลาศึกษาธรรมมาเห็นใหม่ ศึกษามันเป็นสุดมยปัญญา เป็นธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเริ่มต้นตั้งแต่ประพาศปฏิบัติเลย แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเทศนาว่าการในพระไตรปิฎก ท่านเทศนาว่าการกับใคร แล้วเทศนาว่าการกับภคฤหัสถ์เห็นใหม่ ผู้ที่เขาอยู่นอกศาสนา เวลาเผยแผ่ธรรมเพื่อให้เขาเชื่อให้เขาศรัทธาของเขา พุทธธรรมในระดับของท่าน เวลาผู้ที่ประพาศปฏิบัติขึ้นมาเริ่มต้นใหม่เห็นใหม่ ก็ให้ฝึกสติไว้

แต่เวลาพบกับผู้ที่ปฏิบัติ คูสิพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ไปฟังธรรมพระอัสสชิได้ เป็นพระโศคาบันมา พอเป็นพระโศคาบันแล้วถึงจะชวนสัญญาชัยมาด้วย สัญญาชัยไม่มาเห็นใหม่ ถึงมากันเอง เป็นพระโศคาบัน เวลาเข้ามาขอเอหิภิกขุ ขอบวช บวชเสร็จแล้วถึงเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนด้วย เวลาเทศน์สอนใคร สอนคนที่มีคุณธรรมในหัวใจธรรมะมันก็ละเอียดลึกซึ้ง สอนคนผู้ที่ฝึกหัดเริ่มต้นก็ต้องให้เขามีความมั่นคงในใจเขาก่อน

เราไปอ่านธรรมะ อ่านพระไตรปิฎก เราอ่านไปแล้วมันก็อยู่ที่วุฒิภาวะของเรา ถ้าเราเริ่มต้นเราพื้นฐานของเรา เราไปเจอสิ่งที่ว่ามันมหัศจรรย์ มันว่ามันมหัศจรรย์ แล้วเวลาอ่านไปเจอที่ว่าเราพูดถึงสอนพระอนาคามีอย่างนี้ พระอนาคามียังมีกิเลสอย่างไรบ้าง ยังติดอะไรอยู่บ้าง เราไปศึกษาเราก็สนใจ พระอนาคามีมีกิเลสอะไรบ้าง มีกิเลสอยากให้เขารับรู้ อยากให้เขายอมรับ นี่กิเลสของพระอนาคา เราไปอ่าน เราไปศึกษา เราไปศึกษาอย่างนั้นแล้วพื้นฐานล่ะ แล้วเราจะขึ้นต้นมาอย่างไร

นี่ไง เวลาเราไปอ่านเห็นใหม่ เราไปอ่านพระไตรปิฎก อ่านแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสนทนากับใคร เทศนาว่าการกับใคร ถ้าเทศนาว่าการกับใคร เขามีพื้นฐานอย่างไร ฉะนั้นเวลาท่านสื่อความหมายกัน ท่านเข้าใจได้ แต่ของเราเราอ่านแล้วเราเข้าใจได้ เราอ่านออก แต่เราไม่รู้เป้าหมาย ไม่รู้เหตุผลหรือ ไม่รู้หรือว่ามันมีเหตุมีผลอย่างไร เห็นใหม่ ผิดคิด พอมันผิดคิดนะ มันล้มลุกคลุกคลานไปหมด ไม่เป็นความจริงเลย ถ้าผิดคิดทางโลกเขา ผิดคิดแล้วเขาจะไม่ มี เขาต้องเริ่มต้นใหม่ เขาต้องทำของเขาใหม่

แต่ถ้าชีวิตของเราละ ชีวิตของเราเห็นใหม่ มันต้องดำเนินไป ชีวิตของคนนะ เริ่มต้นต้องดำเนินไป เวลาเกิดมา เกิดมานะพ่อแม่เลี้ยงดูมา นี่ให้การศึกษา มา ศึกษาแล้วเขาต้องมีหน้าที่ การงานของเขา ถ้าเติบโตขึ้นไปเขาจะมีครอบครัวของเขา มันมีคิวใหม่ มันเป็นไปตามกรรมไง สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ผลของวิญญูะ วิญญูะมันพาเวียนว่ายตายเกิด แล้วพอเวียนว่ายตายเกิด ขึ้นมา นั่นเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ

เวลาอารมณ์มันเกิดเห็นใหม่ พอบอกว่าความเกิดดับๆ เวลาเกิดภพๆ ชาติหนึ่ง ความรู้สึก เกิด แล้วความรู้สึกก็ดับไป แล้วภพชาติหนึ่งเห็นใหม่ ถ้าเรามีสติปัญญา แต่ถ้าสติเราตามทันเห็น ใหม่ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ เวลาความคิดเกิดขึ้นมาแล้วมีสติปัญญาไล่ความคิดนั้นไป ถ้าไล่ ความคิดนั้นไป เวลามันปล่อยวางใจ ปล่อยวาง มันเป็นสมาธิ มันเป็นความว่าง ความว่างชั่วคราว เราก็ต้องใช้ปัญญาต่อเนื่องไป เวลาต่อเนื่องไป การกระทำแบบนั้นนะ เราฝึกหัดของเรา มันเป็น ปัญญาของเรา มันเป็นประสบการณ์ความจริงของเรา

ถ้าประสบการณ์ความจริงของเรา เราปฏิบัติของเราขึ้นมา มันเป็นภพชาติหรือเปล่า ถึง บอกว่าถ้ามันผิดคิวเห็นใหม่ ผิดคิวนี้เป็นเรื่องของการแสดง เรื่องของธุรกิจของเขา เขาทำของเขา เพื่อประโยชน์ของเขา หน้าที่การงานของเขา เขามีคิวของเขา

เราก็เหมือนกัน เรามีนั่นมีนั่นเรามีคิวเหมือนกัน เดียวนี้เราติดต่อราชการเห็นใหม่ ต้องเอาบัตรคิวก่อน ถ้าใครได้ก่อนก็ไปขอบัตรคิวก่อน แล้วเขาจะได้พบหมอก่อน เราไปติดต่อ ธุรกิจสิ่งใดเราไปขอบัตรคิวก่อน นั่นมันบัตรคิวเพราะคนมันเยอะ คนมันมีมากขึ้นไป แต่เวลา ความคิดมันเกิดขึ้นมามันมีคิวของมันใหม่ เราจะให้มันเกิดก่อน ใ่อันเกิดหลัง ใ่อันตามลำดับมา เพราะเราศึกษามาในพระไตรปิฎก มันเป็นอย่างนั้นใหม่

มันไม่เป็นอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะมันจริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน คุณติ เวลา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาถ้ามีมรรคมิผลขึ้นมา มันก็คนละชนิดเห็นใหม่ พระอรหันต์คนละ ประเภท เทววิโซ นพภิกขุ โย พระอรหันต์แต่ละประเภทแต่ละประเภท ประเภทยังงี้ละ เพราะ

คุณสมบัติของเขา ความเป็นจริงของเขา ถ้าความเป็นจริงของเขา เขาทำอย่างนั้นขึ้นมาก็เป็นประโยชน์ของเขาเห็นไหม มันเป็นไปได้โดยสัจจะความจริง มันเป็นสัจจะความจริง

ถ้าเราต้องการความจริง โดยพื้นฐานเราทำความสงบของใจเรามาให้ได้ เราจะมีจิตนิสัยขนาดไหน เราจะมีอำนาจวาสนาขนาดไหน อำนาจวาสนานี้ถ้าเราทำความจริงขึ้นมาแล้วเห็นไหม จิตกลั่นมาจากอริยสัจ ถ้าใจของเรามีความสงบเข้ามา แล้วถ้าเรารู้คัมภีร์ของเรา เราเห็นสมุทัยของเรา เห็นไหม ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ เราจะละกิเลส เราจะละสมุทัยตัดหาความทะยานอยากที่มันซ่อนอยู่ในหัวใจของเรา เราจะพิจารณามัน

ถ้าพิจารณามัน แยกแยะมัน แก้ไขมัน เวลาชำระล้างมันออกไป การชำระล้างอย่างนี้ชำระล้างกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แล้วผลของมันที่ว่าประเภทไหน ประเภทไหนมันอยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนา อำนาจวาสนาของคนมันไม่เหมือนกัน เวลาประเภทไหนเราไม่ต้องไปหวังว่าเราอยากจะเป็นประเภทนั้น เราอยากจะเป็นประเภทนั้น เราเลือกของเราเองด้วยความพอใจของเรา แต่พื้นฐานในหัวใจของเราที่มันสร้างมามันแตกต่างกัน พอมันแตกต่างกันจิตนิสัยมันแตกต่างกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาอริยสัจอันเดียวกัน อันเดียวกันนะ

เราต้องทำความสงบของใจเราเข้ามา ไม่งั้นเราจะเข้าข้างตัวเองเห็นไหม เราจะเรียงคิว เราจะเอาตามคิวของเรา เราชอบอย่างนี้ เราชอบอย่างนี้ เราทำอย่างนี้ เราเพื่อต้องการให้ได้อย่างนี้ ต้องการให้ได้ของเรา มันเป็นการคาดหมาย ผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่กรรม นี้การคาดการณ์มันไม่สมควรแก่กรรม เพราะปฏิบัติธรรมไปด้วยการคาดการณ์การดันการเดา การดันการเดา เพราะเราแรงปรารถนาไง เวลาปรารถนานี้เราปรารถนาพันทุกข์ เราปรารถนาจะสิ้นสุดแห่งทุกข์เห็นไหม แล้วเราทำของเราอย่างนี้ๆ แรงปรารถนายังผิดคิดไหม แรงปรารถนาคือเป้าหมายไง อธิฐานบารมี

คนเรามันมีเป้าหมายของเขา ถ้าเขามีเป้าหมายของเขา แล้วเขาพยายามทำหน้าที่การงานของเขาเข้าสู่เป้าหมายนั้น อันนี้มันไม่ผิดคิด เพราะความเข้าสู่เป้าหมายไง แต่เวลาเราทำงานของเรา เราเรียงเองไง เราเรียงลำดับของเราเอง นี่เป็นคิ้ว ถ้าเรียงลำดับของเราไปเอง ถ้าเราเรียงลำดับ

ของเราแล้วให้เป็นตามความปรารถนาของเรา ที่นี้กิเลสมันก็จัดรูปแบบให้ แล้วเราปฏิบัติตามรูปแบบนั้น ถ้ามันทำด้วยความพอใจ เราภูมิใจ เพราะเราตั้งเป้าหมายว่าเราจะเรียงคิวทำอย่างนี้ แล้วปฏิบัติแล้วมันตามเป้าหมายนั้น แล้วสมบูรณ์อย่างนั้น แล้วมันเป็นจริงหรือเปล่านั้น มันเป็นเรื่องอดีตอนาคต ไม่เป็นปัจจุบันไง

เพราะเวลาถ้ามันเป็นสมาธิเห็นใหม่ คนทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้ว เห็นใหม่ เจริญแล้วเสื่อม เวลามันเสื่อมไปมันเป็นคิวใหม่ ถ้ามันผิดคิวเจริญแล้วเสื่อมเพราะกิเลสมันรู้ทันใจ เพราะกิเลสมันรู้ทันว่าเราจะทำอะไร เราจะทำอย่างไร มันคัดหน้าเลย มันทำให้เสร็จเลย แล้วเราทำมาว่าจะให้เป็นอย่างนั้นๆ ก็เป็นโดยกิเลสไง กิเลสมันจัดสรรให้ กิเลสมันทำให้ธรรมชาติจัดสรรไม่ใช่กิเลสจัดสรร ถ้ากิเลสจัดสรรนี้ๆ ผิดคิว กิเลสมันจัดสรรมันผิดคิวไปหมดเลย

แต่ถ้ามันถูกล่ะ ถ้ามันถูกเห็นใหม่ เราทำความสงบของใจเราเข้ามา เราตั้งสติของเรา เราตั้งสตินะ กำหนดพุทโธก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ทำความสงบของใจ เวลาใช้ปัญญาๆ เห็นใหม่ บอกแล้วเมื่อไหร่จะใช้ปัญญา ปัญหามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลาตรีกในธรรมมันมีคุณประโยชน์ทั้งนั้น มันทำให้เราเกิดปัญญา เกิดความคิดที่กว้างขวาง ความคิดมันกว้างขวางนะ แล้วพอมีปัญญาเห็นใหม่ จิตใจมันเปิดกว้างขวาง มันเจอสิ่งใด อารมณ์กระทบเราสามารถเคลียร์ได้ แล้วเวลาสนทนากับใคร ใครเขาให้ข้อมูลกับเรา เราฟัง เราไม่เชื่อ เราฟังแล้วเราพิจารณา เพราะเรามีปัญญาไง

แต่ถ้ามันไม่มีปัญญาเห็นใหม่ มันไม่กว้างขวาง มันคับแคบ ฟังสิ่งใดมาแล้วมันก็อึดอัด ขัดข้อง อึดอัดในหัวใจ หัวใจนี้มันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะไม่ได้ฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ถ้าปัญญาเห็นใหม่ ปัญญาที่ว่าโลกียปัญญา ปัญญาที่เราฝึกหัดให้หัวใจเราได้บริหารจัดการอย่างนี้ เวลาความคิดมันเกิด ปัญหามันเกิด เราควบคุมปัญญาของเรา ปัญหารอบรู้ในกองสังขาร เวลามันเจอสิ่งใด สิ่งใดกระทบกับเรา อารมณ์กระทบกับเรา สิ่งใดกระทบกับเรา เราใช้ธรรมชาติแยกแยะได้ เราวางได้ เห็นใหม่ นี่ผลของโลกียปัญญา

แล้วเวลาเราปัญญาอบรมสมาธิละ ปัญญาที่มันแยกแยะอารมณ์ความรู้สึกภายในใจเลย ถ้ามันปล่อยวางได้ มันปล่อยเลยนะ พอรู้เท่ามันเก้อๆ เจินๆ เลย ทำไมเราโง่อย่างนี้ ทำไมเราคิดอย่างนี้ ทำไมสิ่งนี้มันเกิดดับแล้วเราก็งงไม่รู้เท่าทันมัน พอรู้เท่ามันก็ปล่อย นี่เป็นสมาธิ เห็นไหม

โลกียปัญญาปัญญาจากเริ่มต้น ปัญญาจากตรีกาในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราเอามาแยกแยะ เราศึกษามาเห็นใหม่ ปัญญาอย่างนี้มันรู้เท่าความคิด พอรู้เท่าความคิดมันก็ไม่เป็นเหยื่อของคนอื่น มันเท่าทันโลกๆ คือว่าปัญญาที่เราผ่านอายตนะ ปัญญาที่เราสื่อสารกันนะ ปัญญาที่เราต้องสัมพันธ์กับมนุษย์ เราต้องสัมพันธ์ในสังคม มันรู้เท่าทัน นี่โลกียปัญญา

แล้วถ้าปัญญาอบรมสมาธิ มันรู้เท่าทันความคิด ความคิด เวลามันปล่อยความคิดออกมา มันปล่อยความคิดมันก็เป็นสมาธิ แล้วถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนาเห็นใหม่ จิตเห็นอาการของจิต พอจิตเห็นอาการของจิต มันใช้ปัญญาไปแล้วนี่วิปัสสนา ปัญญาที่มันจะถอดมันจะถอนปัญญาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เห็นใหม่ ปัญญามันใช้ได้ แต่เวลาใช้ปัญญาขึ้นไปแล้วปัญหานี้มันเป็นปัญญาในระดับไหน ปัญญาของเราปัญญาในระดับไหน ปัญญาที่มีคุณสมบัติของมันมีระดับไหน แล้วมันได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน นี่การใช้ปัญญา

พอบอกว่าปัญญา ปัญญาที่มีดเล่มเดียว จะทำครัวทุกอย่างด้วยมีดเล่มเดียว ในครัวมันมีมีดเล่มเล็กเล่มใหญ่ มันมีมีดหลายชนิด มีเครื่องครัวมากมายมหาศาล นี่ก็เหมือนกัน เราบอกว่าปัญญาๆ มันหลากหลายนัก เวลาเราทำสมาธิเห็นใหม่ นี่น้ำล้นแก้ว จะทำสมาธิ สมาธิก็คือสมาธิ สมาธิเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้ว ความพร้อม เตรียมความพร้อมของเรา คนจะทำงานต้องมีความฟิต คนทำงานต้องมีความสดชื่น คนจะทำงานต้องมีความตื่นตัว เราเตรียมหัวใจของเรา

แต่เนี่ยโดยปกติกิเลสมันครอบงำ เวลาเราใช้ความคิดโดยสามัญสำนึกของเรากิเลสมันครอบงำอยู่นี่ อวิชชาความไม่รู้มันฝังอยู่ในใจ ทำสิ่งใดมันก็เลอะๆ เลื่อนๆ ทำสิ่งใดมันก็พลั้งๆ เผลอๆ ทำสิ่งใดเห็นใหม่ แต่ความคิดทำงานไป ทำงานไปของมันนี่โดยอวิชชา เราพุทโธๆ นี่

จิตมันสงบมันปล่อยางเข้ามา มันจะสดชื่นของมัน มันจะมีความเตรียมพร้อมของมันเห็นใหม่ เตรียมพร้อมของมัน สดชื่นของมัน ยกขึ้นสู่วิปัสสนา

ยกขึ้นสู่วิปัสสนา ปัญญามันแตกต่างหลากหลายเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันไม่มีคิวหรือก ไม่ต้องไปห่วง เราทำของเรา เราทำของเราด้วยความชำนาญของเรา คนที่ภาวนาเป็นเห็นใหม่ คราวนี้กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิบางที่ทำความสงบได้ง่ายขึ้น บางที่ทำแล้วคราวนี้มัน ไม่ได้ มันรู้แหละ มันรู้ว่าอารมณ์กระทบมันเป็นอย่างไร

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่จะประพฤติปฏิบัติ ท่านถึงพยายามหลีกเลี่ยง ท่านถึง พยายามอยู่กับความสงบของเรา ท่านจะไม่รับรู้สิ่งใด มันข่าวของคนอื่น มันเรื่องของเขาไม่ใช่ เรื่องของเรา เรื่องของเราเราจะมาประพฤติปฏิบัติ เรื่องของเราเราจะรักษาดูแลหัวใจของเรา มัน เรื่องของเขา แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของพระละ เรื่องของสงฆ์ละ ถ้าเรื่องของสงฆ์เป็นหน้าที่ หน้าที่ เราก็อำนาจของเรา สิ่งใดที่เป็นหน้าที่เราอยู่ด้วยกัน เราต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ขับเคลื่อน ไปพร้อมกันมันจะเกิดความสมานสามัคคี เกิดความสมดุล เกิดความดิงามเห็นใหม่ มันไม่ขัดแย้ง กัน

ถ้าไม่ขัดแย้งกันเราจะไปภาวนามันก็ง่ายขึ้น ไปภาวนามันก็สะดวกขึ้น ถ้ามันเป็นหน้าที่ก็ เรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามันไม่ใช่เรื่องของเรา มันเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา เราไม่เอามาให้จิตใจเรา พุ่หรือก เพราะเราจะดูแลหัวใจของเราเห็นใหม่ คนที่ปฏิบัติ เวลาเขาปฏิบัติเขาจะรักษาตัวเขา เขา จะรักษาตรงนี้ เขาจะไม่ทำให้จิตใจมันฟูขึ้นมา แล้วเวลาเราเข้าทางจงกรม เราจะไปนั่งสมาธิ เวลาเรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันง่ายขึ้น มันดีขึ้น มันสะดวกขึ้น แล้วมัน สะดวกขึ้นเห็นใหม่

เวลาสมบัติ เราหาสมบัติสิ่งใดมาโดยของที่อาศัยโดยทั่วไปทุกคนก็หาได้ แต่เวลาเราจะ หาสมบัติที่เป็นเพชรนิลจินดา สมบัติที่มีคุณค่า นี่ก็เหมือนกัน เวลาเขาทำหน้าที่การงานกัน เขาก็ ทำไปทางโลกของเขา แต่เวลาเราแสวงหาหัวใจของเรา เราได้ของเรานะ เพชรนิลจินดาเห็นใหม่ คุณติ ไก่ได้พลอยๆ ไก่มันได้พลอยมามันไม่เห็นคุณค่า มันต้องการข้าวเปลือกเมล็ดเดียวเท่านั้นละ

ขอเอาพลอยแลกกับข้าวเปลือก เพราะมันไม่เห็นคุณค่าเห็นใหม่ โลกเขาบอกว่าทำหน้าที่การงานกัน เขามีคนสรรเสริญกัน เขาทำประชาสัมพันธกัน ยกย่องสรรเสริญกัน เขาว่าเขามีชื่อเสียง เขาก็ทำกันแบบนั้น

ทำแบบนั้นมันเรื่องโลกๆ มันเรื่องคาสตินนะ แต่ของเราหลักเร้น เราอยู่ในป่า เราอยู่ตรงโคนต้นไม้ เราพยายามปฏิบัติของเรา แต่ถ้าเราเจอเพชรนิลจินดา เราไม่ใช่ได้พลอย เราเป็นคนเราเป็นคน เรามีสติปัญญา ถ้าเราได้ศีล สมาธิ ปัญญา มันมีคุณค่า ถ้ามีคุณค่าเพราะการมีคุณค่าอย่างนั้นมันถึงรักษาชีวิตของเราไว้ เพราะการมีคุณค่าอย่างนั้น พื้นฐานของมันเราถึงจะต้องตั้งสติ เราถึงตั้งสติแล้วพยายาม เรื่องของเขาเราจะไม่ไปกวนมาเผาใจเรา เราจะรักษาใจของเรา เราจะไม่มากระทบกระเทือนใจของเรา เรารักษาพื้นฐานของเรา เวลาเราไปปฏิบัติมันก็ง่ายขึ้นเห็นใหม่ เราปฏิบัติ เราจะทำสมาธิขึ้นมา เราก็กายขึ้น

แล้วเวลาเราจะออกวิปัสสนา เรายกขึ้นสู่วิปัสสนามันเดินได้เลย ถ้าจิตมันสงบอยู่แล้ว มันจับต้องได้แล้ว เวลาเราเริ่มทำความสงบของใจเข้ามา น้อมไปสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม มันได้ทันที คนเรานะถ้ามันพิจารณากายมันจับกายได้ ถ้ากำลังเดินปัญญาอยู่มันทำต่อเนื่องได้เลย พอทำต่อเนื่องได้ถ้ามันไปแล้วมันหลุดไม่หลุดมือ มันแบบว่ามันทำแล้วมันไม่ก้าวหน้า ทำแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จ กลับมาพุทโธเลย ปล่อยวางแล้วกลับมาพุทโธ

ถ้าคนยังไม่เคยผิดมันยังก้าวเดินไม่เป็น คนเรานั้นต้องผิดก่อน ทำแล้วมันทำไปไม่ได้ ทำไปไม่ได้มันเพราะเหตุใด แล้วมีครูบาอาจารย์บอกมันก็ไม่เชื่อ มีหมู่คณะคอยเตือนมันก็ไม่เชื่อ มันก็ไปทำของมันไปก่อน พอทำไปก่อนมันก็เสื่อมหมด พอเสื่อมหมดแล้วมันก็น้ำเสรำหมอง พอทำเสื่อมหมดแล้วมันก็มีความทุกข์ แล้วมันจะเริ่มตันอย่างไรล่ะ มันก็ต้องกลับมาตรงนี้แหละ เริ่มต้นมันก็กลับมาสู่ความสงบของใจเท่านั้นแหละ มันเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ถ้าไปอย่างอื่นเห็นใหม่ เรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าไปอย่างอื่นก็เรื่องของเขา เรื่องของความคิด เรื่องของสังขาร เรื่องขันธ์ ๕ ไม่ใช่เรื่องของจิต เรื่องของจิตคือจิตสงบใจ เรื่องของจิตคือเรื่องของเรา เรื่องของขันธ์ ๕ ก็

เรื่องของโลก เรื่องของขันธ ๕ ขันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วิญญาณคือ อารมณ์ความรู้สึก สังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วขันธ ๕ มันเกิดจากไหน เกิดจากจิต ขันธ ๕ มันเกิดจากจิตนะ เราเป็นมนุษย์เราถึงมีธาตุ ๔ และขันธ ๕ เราเกิดเป็นพรหมมีขันธเดียว ไม่มีขันธ ๕ เอ้า ความคิดไม่มี พรหมไม่มีความคิด แล้วขันธไปไหนละ

ถ้ามันเป็นเรื่องของขันธ เรื่องของขันธคือเรื่องสิ่งที่ประจำโลกนี้ มันไม่ใช่เรื่องของจิต ถ้าเรื่องของจิตนะ ถ้ามันเรื่องของขันธ เรื่องของความฟุ้งซ่าน เรื่องของความทุกข์ ความเสียใจ เรื่องของขันธ ถ้าเราจะเอาความจริงเราต้องกลับมาพุทโธ กลับมาทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบเข้ามามันก็รู้จิตของเรา ถ้ารู้จิตของเราละ จิตมันมีกำลังของมัน มันยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันก็ไปต่อมันได้เห็นไหม มันเป็นข้อเท็จจริง มันไม่มีคิวหрок มันไม่มีคิว

แต่ถ้ามันเป็นการผิดคิด ผิดคิดมันก็ผิดการประพฤติปฏิบัติตามคตินั้น ศึกษาที่ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์มันก็เหมือนกับเรียงลำดับ ก็เหมือนคตินี้แหละ ต้องทำอย่างนั้นๆ เราก็พยายามทำของเรา แต่เวลาเราไปทำจริงๆ แล้ว ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาศีล สมาธิ ปัญญา เรามีความปกติของใจ มีศีล พอมีศีลมันก็มีความอบอุ่นนะ ถ้ามีศีลเรามีความองอาจกล้าหาญ แต่ถ้าเรามีอะไรผิด ผิดในใจเห็นไหม มันเศร้าหมอง ทำอะไรผิดไว้มันกลัวเขารู้ ยิ่งมานั่งภาวนาค้วย มันยิ่งแน่นแน นั่นแน่นอยู่นั่นละ

ความลับไม่มีในโลก ถ้ามันมีศีล เราไม่แน่ใจปลงอาบัติชะ ปลงอาบัติเลย ปลงอาบัติคือการประจานความผิดของตัว ใครทำอะไรผิดแล้วประจานมันชะ ประจานเลยว่าฉันทำผิดๆ แล้วสาธุ สุกกุ จะไม่ทำอีกๆ สาธุ สุกกุ คือว่าจะตั้งสติ นี่สาธุ สุกกุ เห็นไหม ถ้ามันไม่แน่ใจปลงอาบัติชะ แล้วถ้าอาบัติหนัก อาบัติหนักก็ต้องเข้าอยู่กรรมเพื่อจะเดินหน้าต่อไป ถ้าไม่อย่างนั้นมันก็สุขนอนอยู่ที่นี่ นี่พูดถึงว่าศีล สมาธิ ปัญญา เรามีศีลแล้วเป็นปกติแล้วมันองอาจกล้าหาญ จะเข้าสังคมไหนก็ได้ ถ้ามีศีลเห็นไหม มีสมาธิ สมาธิคือสงบแล้วทำสมาธิได้ ทำสมาธิได้นะ ถ้ามีสมาธิมันมีความเชื่อมั่นในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเชื่อมั่นจริงๆ นะ เนี่ยเวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน เราละล้าละลัง มันมีอยู่จริงหรือ เนี่ยครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมันได้จริงหรือ ถ้าได้จริงทำไมเขาล้าละเลเทเทเหมือนกันในสังคมสงฆ์ ทำไมมันล้าละเลเทเทเหมือนกัน

ไอนั้นมันผิดคิด ธรรมดาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่พยากรณ์เรื่องมรรค ผล นิพพานนะ แต่พยากรณ์บอกแต่ธรรมวินัย ธรรมวินัยคือวิธีการ แต่ถ้าเป็นมรรคผล มรรคผลผู้รู้เขาคุยกัน แต่เวลารากฐานเห็นใหม่ พระพุทธเจ้าวางธรรมและวินัย นี้เวลายืนยัน ยืนยันว่าท่านเป็นพระอรหันต์ “ปัญจวัคคีย์ เราไม่เคยได้ เราภาวนาไม่ได้ เราก็กไม่เคยบอก ตอนนี้ได้แล้วนี้ กิจจญาณ สัจจญาณ มันกลางหัวใจ เงี่ยหูลงฟัง”

เนี่ยมันข่มขี้กิเลสใจ ข่มขี้ของคนที่เกิดทิฏฐิมานะ ให้เขาเปิดหัวใจเพื่อฟังธรรมอันนี้ เพื่อประพฤติปฏิบัติตามความจริงอันนั้น นั่นเป็นธรรมดาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมดาของครูบาอาจารย์ของเรา ฉะนั้นสิ่งที่เขาไปฟังมาๆ แล้วเขาพยายามสร้างภาพขึ้นมา ให้เข้าใจว่าเป็นอย่างนั้นไง เนี่ยมันผิดคิดใจ ผิดคิดก็มันเป็นสมบัติของคนอื่น ตัวเองมันไม่มี มันถึงล้ำละเลเทเมออย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราเห็นใหม่ ท่านมีชื่อเสียง มีกิตติศัพท์กิตติคุณ กลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมมันหอมทวนลม คนเชื่อถือศรัทธาเพราะว่าคุณธรรมของท่าน คุณธรรมของท่าน คุณธรรมในใจ แต่คุณธรรมในใจแล้วมันมีความอ่อนนุ่มต่อมตนเห็นใหม่ ถึงอยู่ในศีลใจ

คูสิคูพระกัสสปะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“กัสสปะเอ๋ย เธอก็อายุ ๘๐เหมือนเรา ทำไมเธอต้องถือผ้าบังสกุล เนี่ยสังฆาฯ ปะถึง ๗ ชั้น ๘ ชั้น เธอทำเพื่ออะไร เธอเป็นพระอรหันต์”

“ข้าพเจ้าทำเพื่ออนุชนรุ่นหลัง อนุชนต่อไปได้เป็นคติ ได้เป็นแบบอย่าง”

พระกัสสปะเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่ต้องทำอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “เธอแก่ปานนี้แล้ว เธอก็กิเลสแล้วทำไมต้องมาถือศีลถือข้อวัตรปฏิบัติขนาดนี้”

นี่เหมือนหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเห็นไหม ท่านทำของท่านท่านมีความสุขของท่าน ท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ท่านมีความสุขของท่าน ไอ้เรื่องความอุดมสมบูรณ์ในลาภสักการะ เรื่องอุดมสมบูรณ์ในปัจจุบันเครื่องอาศัย ท่านไม่สนใจเลย ครูบาอาจารย์เราท่านไม่สนใจ แต่นี่ถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านมีลาภสักการะขึ้นมาก็ทำเพื่อประโยชน์กับโลก นั่นก็อีกเรื่องหนึ่ง เอาไว้ทำประโยชน์กับโลก ไม่ใช่ประโยชน์กับตัวท่าน ตัวท่านมีอะไร เพราะสิ่งนั้นมันเป็นเรื่องสมบัติสาธารณะ สมบัติของโลก

แต่เราเห็นไหม เราหลีกเร้น ดูโลกเขาซิ เวลาเขาต้องการประชาสัมพันธ์ เขาต้องการให้คนยอมรับสรรเสริญ พอเราอยู่กับป่ากับเขาเราก็นหาตัวเรา เราหาสัจจะหาความจริง เราหาความจริงในใจนี้ ในใจนี้มีคุณค่า เราไม่ใช่ไก่ได้พลอย อยากมีพลอย เป็นไก่มันกินไม่ได้ ไก่มันอยากได้ข้าวสาร ไอ้ของเราเราเป็นมนุษย์นะ เรามีสติสัมปชัญญะ เรามาบวชเป็นพระๆ เราเห็นภัยในวิฏสงสาร

คูชิ ถ้ามีสติสัมปชัญญะ คูชีวิตๆ หนึ่งเห็นไหม เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เวลาเกิดขึ้นมาเห็นไหม ชีวิตทั้งชีวิตเลย องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย บุรุษผู้รู้โง่เขลาถือคู้ไฟคนละคู้ แล้วก็มีมาร่ำครวญว่าร้อน ร้อน ร้อน แล้วมันถือคู้ไฟอยู่นั่นนะ มันก็โง่อยู่นั่นนะ คราวหนึ่งมีบุคคลมีสัตตบุรุษผู้หนึ่งเป็นผู้ฉลาด ได้ทิ้งคู้ไฟนั้นแล้ว องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทิ้งคู้ไฟนั้นแล้ว แล้วออกมาประกาศให้ชาวโลกให้ทิ้งคู้ไฟนั้นซะ คู้ไฟนั้นนะ คู้ไฟที่ถืออยู่นั่นนะ คบเพลิงที่ถืออยู่นั้นให้สลัดทิ้งซะ ถือคบเพลิงอยู่แล้วก็บ่นกันว่าร้อน ร้อน แล้วถืออยู่นั่นนะ

นี่เหมือนกัน ก็เลศตักหาความทะยานอยากในหัวใจใจ มันเผาปนใจ ถ้ามันเผาปน มันก็บ่นว่าร้อน ร้อน ร้อนใจ บุรุษผู้ฉลาด องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ฉลาด เป็นผู้ค้นพบธรรมะนี้ก่อน ได้ทิ้งคู้ไฟนั้นแล้ว แล้วมาบอกพวกเราให้ทิ้ง ให้ทิ้งเนีย แล้วเราก็ถืออยู่ที่ที่ไม่เป็นทิ้งไม่ได้ ถืออยู่เนีย มันเป็นตัวหาความทะยานอยากที่มันติดมากับใจ ทิ้งไม่ได้ ทิ้งไม่เป็น พอทิ้งไม่ได้ ทิ้งไม่เป็น เวลาศึกษาธรรมะขึ้นมาเห็นไหม ผิดคิว พอผิดคิวขึ้นมามันก็มีปัญหาละ

แต่เวลาครูบาอาจารย์เราไม่ให้ผิดคิด เริ่มต้นทำความสงบใจเข้ามา ใจต้องสงบก่อน พอใจสงบขึ้นมาแล้วมันแยกแยะได้ มันแยกแยะอะไรควรและไม่ควร เวลาจะทำความสงบ พุทโธ กับที่จิตมันแลบออกไปคิดเรื่องอื่น ทำไมเอาไม่อยู่ แค่ทำความสงบของใจ ถ้าพุทโธได้ จิตมันอยู่กับพุทโธได้เห็นใหม่ มีคำปริกรรม มันแยกแยะได้ เอาเท่านี้แหละ เอาเท่านี้ พื้นฐานเบสิกมีเท่านี้ ทำความสงบของใจเข้ามา ใช้ปัญญาอมรมสมาธิเข้ามา

พอจิตมันสงบมันแยกแยะได้ ระหว่างจิตฟุ้งซ่านกับจิตสงบมันแตกต่างกันยังไง แล้วถ้ามันยังยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่ได้ ถ้ามันอยู่อย่างนี้เดี๋ยวมันก็เสื่อม ถ้าเสื่อมมันต้องชำนาญในวิปัสสนาในวินัยนะ เราก็ต้องรักษา เรารักษา เราอยู่ในข้อวัตร เราอยู่ในศีลในธรรมของเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติต่อเนื่องกันไป มันต้องเสื่อมเป็นธรรมดา สมาธิเจริญแล้วก็เสื่อม ทุกอย่างมันต้องเสื่อม มันมีดีมีเลวอยู่ในตัวนั้นตลอด เจริญมี ๒ ด้านทั้งนั้น

ฉะนั้น เวลาถ้าจิตมันสงบแล้วมีความสุขแล้วเห็นใหม่ รสชาติ รสชาติของสมาธิธรรม มันเกิดมาจากใด ธรรมทั้งหลายมันเกิดมาแต่เหตุ เหตุที่เราจะทำให้เป็นสมาธิได้ เราเคยทำได้เห็นใหม่ เราต้องทำได้ เพราะเราทำมาเอง มันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตทิฎฐิโก เพราะจิตมันเคยเป็น พอจิตมันเคยเป็น มันทำได้ ถ้าบอกทำไม่ได้ ทำไม่ได้มันก็กิเลสทั้งนั้น มันทำไม่ได้ ก็ทำมาแล้ว ของเราทำได้อยู่แล้ว มันจะทำไม่ได้อย่างไร ไอ้ที่ทำไม่ได้ก็มันขี้เกียจใจ

ดูซิ เวล่านักกีฬาที่มันลงแข่งขันเห็นใหม่ ถ้าซ้อมมาดี ทุกอย่างมาดี ถ้ามันลงแข่งขันมันชนะทั้งนั้น ถ้ามันไม่อยากซ้อม มันเบื่อหน่าย มันลัดคิว มันพยายามคิดเอาเอง เออเอง ขึ้นไปแพ้มหมด นี่ก็เหมือนกันมันเคยทำได้ มันเคยทำได้ มันต้องทำได้ซิ พอทำได้แล้วขึ้นมาเนี่ย เราชำนาญในวินัย สมาธิมันจะเสื่อมไปไหน สมาธิไม่เสื่อมเห็นใหม่ มันจะเสื่อมอีกทีหนึ่งมันก็เสื่อมตอนที่ว่ากิเลสมันฟูขึ้นมาเนาะ ถ้ากิเลสมันฟูขึ้นมาเนาะ มันไม่มีอะไรดีไปสักอย่าง คนเราเวลาจิตตกนะ โลกนี้ไม่น่ารื่นรมย์เลย ไม่มีอะไรดีไปทั้งนั้นเลย มีแต่ความทุกข์ทั้งนั้นเลยนี่เวลาจิตมันตก

จิตมันตกแล้วเราพยายามสร้างบารมีของเราขึ้นมา ให้มันสดชื่นขึ้นมา ให้มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง พอจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่วิปัสสนา รำพึงไปที่กาย รำพึงไปที่เวทนา

รำพึงไปที่จิตที่ธรรม เวลาทำสมาธิถ้าเราจับเราพิจารณาไม่ได้ เรานั่งสมาธิ นั่งสมาธิถ้าหลาย ชั่วโมงขึ้นมันเกิดเวทนาทั้งนั้น เพียงแต่จิตมันจะเฉลียวใจใหม่ เพราะเวทนาเห็นใหม่ กาย เวทนา จิต ธรรม เวทนามันมี เวทนาคือความรู้สึกใจ สุข ทุกข์ เวทนา ถ้ามันจับได้ พอจิตมันจับได้มัน พิจารณาได้ เพียงแต่มันมีกับเรา แต่จิตมันไม่เฉลียวใจ มันอยู่กับเรานี้แหละ ของมันอยู่กับจิตนี้ แหละ แต่มันไม่เฉลียวใจ มันไม่จับ มันก็ไม่จับมาวิปัสสนาใจ ไม่จับมาเป็นเหตุ เป็นการฝึก ปัญญาใจ

แล้วบอกว่าปัญญาๆ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอย่างนั้นปัญญาส่งออก ปัญญาเกิดจากจิต ชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดจากจิต เกิดจากจิตโดยอวิชชา เพราะอวิชชามันอยู่ที่จิตเห็นใหม่ มันเกิดจากจิต แล้วเกิดจากอวิชชา มันก็เป็นสมุทัย พอสมุทัย มันก็ไปกว้านเอาแต่พิษแต่ภัยมา แล้วก็ยังบอกว่าฉันภาวนาเก่ง ปัญญามันเกิดนะ นี่มันผิดคิดไป

ถ้ามันเป็นความจริงๆ เป็นความจริงจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันเฉลียวใจเห็นใหม่ ถ้ามันจับบีบ เพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม เวลามันออกมันออกอย่างนี้ มันออกมันก็ออกไปในธาตุ ๔ ชั้น ๕ ออกไปหาผลประโยชน์ของมัน แต่ถ้าเรามีสมาธิขึ้นมา จิตเราสงบ จิตเห็นอาการของจิต มันก็ เห็นชั้น ๕ พอมันจับได้มันก็ใช้ปัญญาวิปัสสนา วิปัสสนาปัญญาเป็นปัญญาแห่งความรู้แจ้ง รู้แจ้ง รู้ทะลุ รู้ปลอด รู้ทะลุปรุโปร่ง รู้เท่าทันอวิชชา รู้เท่าทันความผลอไพล

ความผลอไพล ความนอนใจ ความอนุสัยที่นอนไปกับมัน ของอยู่กับตัว อยู่กับเรานี้ มัน เกิดกับใจ แต่ไม่เฉลียวใจ ไม่เคยจับมัน ไม่เคยเห็นมัน แต่พอมันจับ... ของอยู่กับเราเท่าๆ พอจับ ได้เห็นใหม่ จับได้ จิตเห็นอาการของจิต นี่สติปัญญาน ๔ จริงๆ จิตสงบแล้ว มีสติมีปัญญา มันจะ ทำของมัน เป็นประโยชน์กับมันขึ้นมา จิตไม่สงบ เวลาทำสิ่งใด ตรึกในธรรมมันเป็นการตรึกใน

กรรมไฉน มันเป็นกรรมะ กรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นกรรมะ สาธารณะ
มันไม่ใช่เป็นกรรมะของจิต ไม่ใช่เป็นกรรมะของจิตดวงนั้น

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาเห็นใหม่ สมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน จิตดวงนั้นมีงานมีการ
กระทำ กิจจญาณ ถ้าจิตดวงนั้นไม่มีกิจจญาณ ไม่มีการกระทำ เราศึกษามา ศึกษานี้มันสัญญา
ศึกษาเห็นใหม่ซุบมือเปิบ เราเกิดมาเป็นสาวก สาวกะ ผู้ได้ยินได้ฟัง ถ้าไม่ได้ยินได้ฟัง เราก็ไม่มา
ดำรงชีวิตแบบนี้ ที่เรามาดำรงชีวิตแบบนี้เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นพระ เราบวชพระ
มา บวชพระ พระเป็นผู้ประเสริฐ แล้วประเสริฐที่ไหน จิตใจเราประเสริฐใหม่ เราไว้ใจเราได้
ใหม่ หัวใจเราไว้ใจมันได้ใหม่ หัวใจเรา เราไว้ใจมันบอกว่าฉันเป็นผู้ประเสริฐได้ใหม่

ไฉนมันอยู่ได้เพราะศีลนะ มันอยู่ได้เพราะข้อห้าม เราไม่กล้าทำอะไรเพราะเรากลัวผิดไฉน
แต่เราไว้ใจไม่ได้ ถ้าเราไว้ใจไม่ได้ เราจะต้องรีบชวนขวยตบะกรรม เราต้องฝึกฝนของเรา ศีล
สมาธิ ปัญญา นี้ตบะ ตบะกรรมแผดเผากิเลส แผดเผาความที่ไว้ใจไม่ได้ ทำลายมัน ทำลายมัน นี้
ทำลายมัน ตากแห้ง อย่างไม่ดิบๆ เห็นใหม่ ให้เป็นไม้แห้ง ไม้แห้งแล้วเอามาจุดไฟแล้วมันจะจุด
ไฟติด

ถ้าจุดไฟติด ไฟนั้นตบะเห็นใหม่ ตบะกรรม มันจะแผดเผากิเลส มันจะทำลายกิเลสเห็น
ใหม่ มันทำเป็นสังขธรรม มันเป็นความจริงของเรา เราไม่ทำด้วยทางโลกเขา ทางโลกเขาการ
ประชาสัมพันธ์ เห็นใหม่การแสดง เขาต้องมีคิวของเขา แล้วถ้าผิดคิวเขาก็ได้เลือดละ ผิดคิวของ
เขา เขาทำสิ่งใดไม่ได้ ไฉนเราปฏิบัติผิดคิด ผิดคิดกลับหัวกลับหาง ทำอะไรแล้วก็ไม่เป็นขึ้นเป็น
อัน

แต่ถ้ามันไม่ผิดคิด มันทำตามความจริงขึ้นมาเห็นใหม่ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับอานนท์เห็นใหม่ พระ
อานนท์คร่ำครวญ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เมื่อใคร่ศาสนาจะหมดมรรคหมด
ผล”

“อานนท์ เราบอกเธอไว้แล้วหรือ ธรรมวินัยเป็นศาสดาของเธอ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควร
แก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์”

ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ให้มันสมควร เหมาะสม ดึงามเห็นใหม่ คนเราจะล่วงพ้น
ทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ความเหมาะสม ความดึงามของเรา
ให้เป็นสมคุณของเรา มัชฌิมาปฏิปทา ทำความจริงของเรา ความมุนานะของเรา เพื่อประโยชน์
กับเรา เอวัง